

1. Demografický vývoj

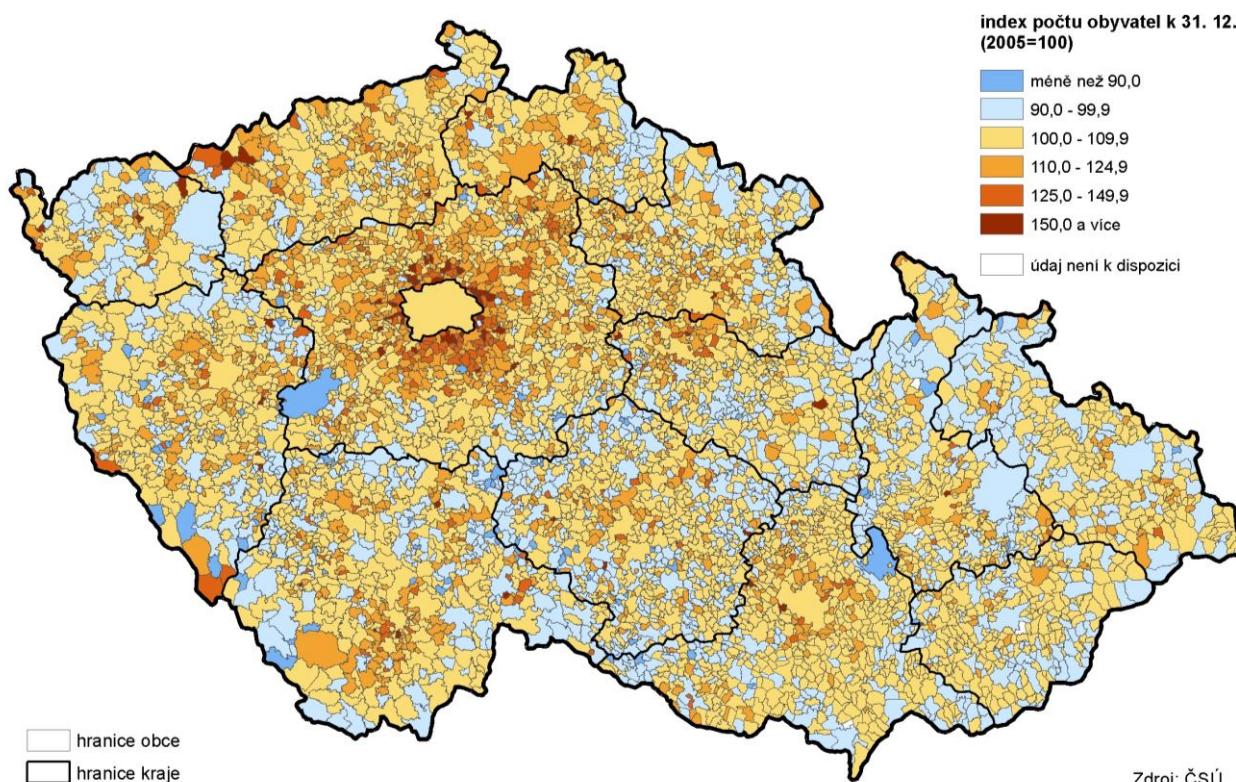
Jihočeský kraj má nejnižší hustotu zalidnění v ČR.

Jihočeský kraj rozlohou 10 tis. km² představuje 13 % území České republiky, zatímco na obyvatelstvu ČR se podílí 6 %. Mezi kraji ČR má nejnižší hustotou zalidnění (necelých 64 obyvatel na km²) a jeho dva okresy Prachatice a Český Krumlov mají vlivem historických a geomorfologických souvislost, nejnižší hustotu zalidnění mezi okresy České republiky (méně než 40 obyv./km²). Od roku 1994 je v kraji 623 obcí (včetně vojenského újezdu). Rozdrobenost sídelní struktury dokládá existence 1 981 části obcí. V kraji se nachází zhruba desetina z celkového počtu obcí v republice. Výrazně nadprůměrný je počet malých obcí do 200 obyvatel. Ve vztahu k bydlícímu obyvatelstvu je rovněž silná skupina obcí od 200 do 500 obyvatel. V kraji je 53 měst (ve srovnání s rokem 2005 o 6 více), ve kterých žijí téměř dvě třetiny obyvatel kraje. Statut městysu má v kraji 20 obcí, ve kterých žije víc než 25 tis. obyvatel, to je 4 % obyvatel kraje.

Změny v sídelní struktuře vlivem vyliďňování venkova a procesu suburbanizace

Stejně jako v celé ČR jsme i v Jihočeském kraji v posledních letech svědky procesu suburbanizace. Dochází ke stěhování obyvatel z měst nad 5 tis. obyvatel včetně okresních měst a krajského města do obcí v jejich zázemí s 500 až 5 tis. obyvateli (výjimku mezi okresními městy tvoří Strakonice, kde k úbytku obyvatel došlo až v roce 2010). Druhým fenoménem je vyliďňování okrajových částí kraje, kde je málo pracovních příležitostí a špatná dopravní obslužnost.

1. Změna počtu obyvatel v obcích mezi roky 2005 a 2010

Počet obyvatel postupně zvyšuje,

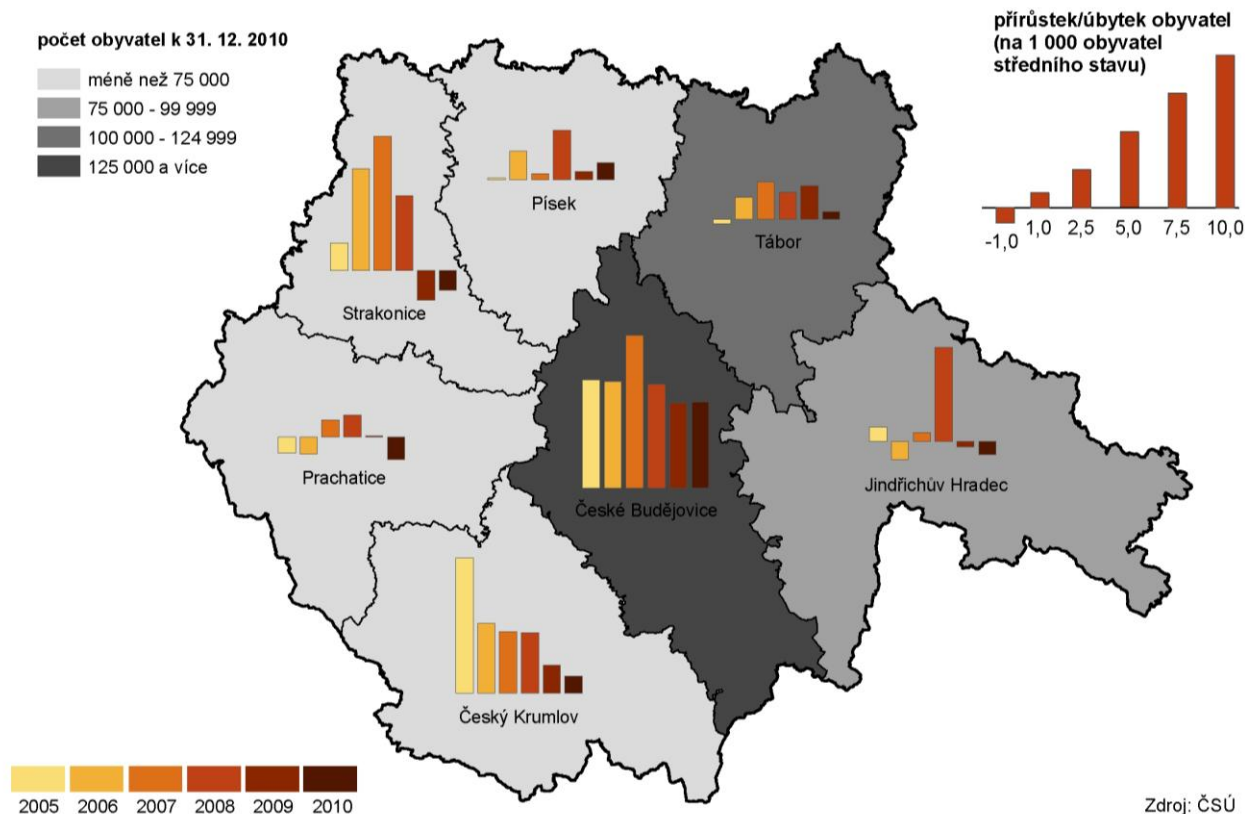
K 31. 12. 2010 žilo v Jihočeském kraji 638 706 obyvatel, z toho 50,7 % tvořily ženy. Během roku 2010 se počet obyvatel kraje zvýšil o 0,2 %. To je sice nejnižší

přírůstek od roku 2005, ale znamená devátým rokem zvyšování počtu obyvatel na historicky nejvyšší stav od roku 1960 (v přepočtu na současnou územní strukturu).

...roste ve všech jihočeských okresech kromě prachatického.

Ve všech jihočeských okresech (s výjimkou Prachatic) se počet obyvatel od roku 2005 zvýšil, i když meziroční vývoj nebyl rovnoměrný. Největší nárůst zaznamenaly okresy České Budějovice a Strakonice (především díky migraci) a okres Český Krumlov (především vlivem přirozené měny).

2. Vývoj počtu obyvatel v okresech Jihočeského kraje

Hlavním zdrojem růstu počtu obyvatel kraje byla migrace

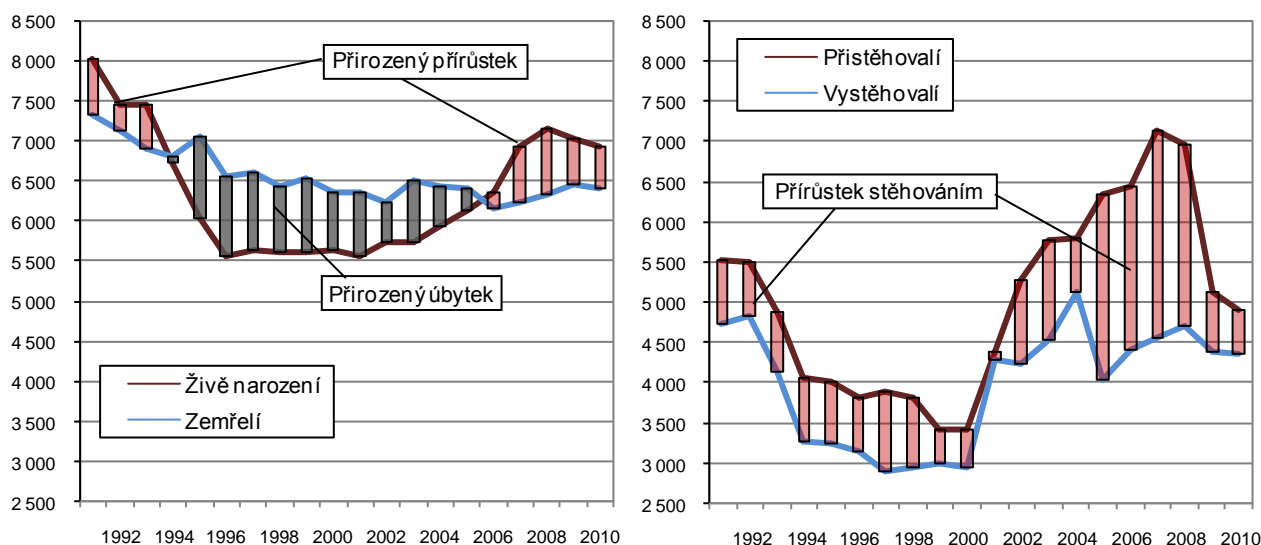
Zatímco v letech 2002 až 2008 byl přírůstek počtu obyvatel kraje zajištěn úplně (do roku 2005) nebo především migrací, tak v posledních dvou letech je situace odlišná. Vliv migrace se významně snížil a k celkovému přírůstku obyvatel přispěla srovnatelně s migrací i přirozená měna – poměr přirozené měny k migraci v roce 2009 činil 43 % ku 57 %, v roce 2010 je to již 49 % ku 51 %.

... a v posledních letech také přirozená měna.

Přirozená měna působí kladně na přírůstek obyvatel posledních pět let, kdy počty živě narozených dětí jsou vyšší než počty zemřelých. Předtím v letech 1994–2005 (vlivem poklesu porodnosti od počátku 90. let) se počet obyvatel kraje přirozenou měnou snižoval. K obratu tohoto demograficky nepříznivého poměru došlo v roce 2006. V roce 2010 převýšily počty narozených zemřelé o 517 osob.

Jen o málo větší než přirozený přírůstek byl v roce 2010 přírůstek migrací – 546 osob. V oblasti migrace pokračoval trend zaznamenaný již v roce 2009, snižování salda migrace. V roce 2009 propadlo meziročně saldo migrace o dvě třetiny, v roce 2010 se snížilo o jednu čtvrtinu.

Graf 1 Pohyb obyvatel v Jihočeském kraji

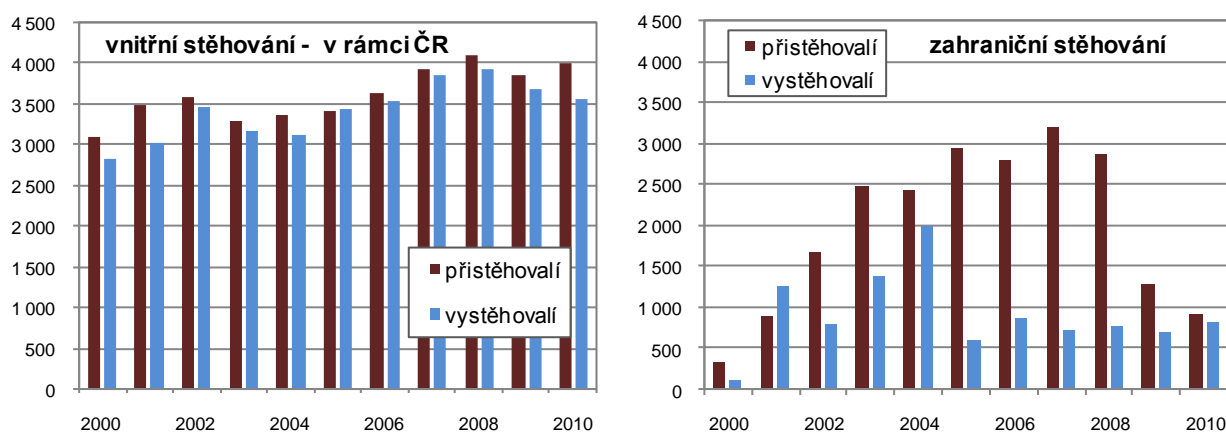
Saldo zahraniční migrace se dále propadá...

Na změny v migraci působila především zahraniční migrace. V souvislosti se zhoršující se ekonomickou situací a jejími dopady na trh práce došlo v posledních dvou letech v celé ČR k významnému poklesu kladného salda zahraniční migrace. V letech 2002-2008 byla hlavním a často i jediným zdrojem zvyšování populace prakticky ve všech krajích. V Jihočeském kraji kleslo aktivní saldo migrace se zahraničím z více než 2 tis. osob v roce 2008 na necelých 600 osob v roce 2009 a 113 osob v roce 2010.

...a poprvé od roku 2002 ho početně převýšilo vnitřní stěhování.

V roce 2010 tak na rozdíl od předchozích osmi let mělo v kraji v oblasti migrace rozhodující vliv stěhování mezi kraji ČR – počet obyvatel kraje se tím zvýšil o 433 osob, což je nejvíc od roku 2002. Jen pro doplnění: uvnitř kraje (mezi jihočeskými obcemi) se stejně jako v předešlých letech stěhovalo zhruba 11 tisíc osob, do změn v počtu obyvatel kraje se však nepromítá.

Graf 2 Migrace v Jihočeském kraji

Cizinci se na obyvatelstvu kraje podílí 2,4 %.

V Jihočeském kraji se počet cizinců (bez azylantů) zvýšil za 5 let o 40 % na 15 tis. osob, přestože v letech 2009 a 2010 došlo ke snížení jejich počtu. Podílem cizinců 2,4 % na obyvatelstvu se kraj řadí mezi kraje s jejich nižším zastoupením (nejvyšší podíl cizinců má Praha - téměř 12 %). Pokud jde o národnostní složení cizinců je v kraji nejvíc Ukrajinců (30 % z cizinců), Slováků a Vietnamců (po 16-17 %).

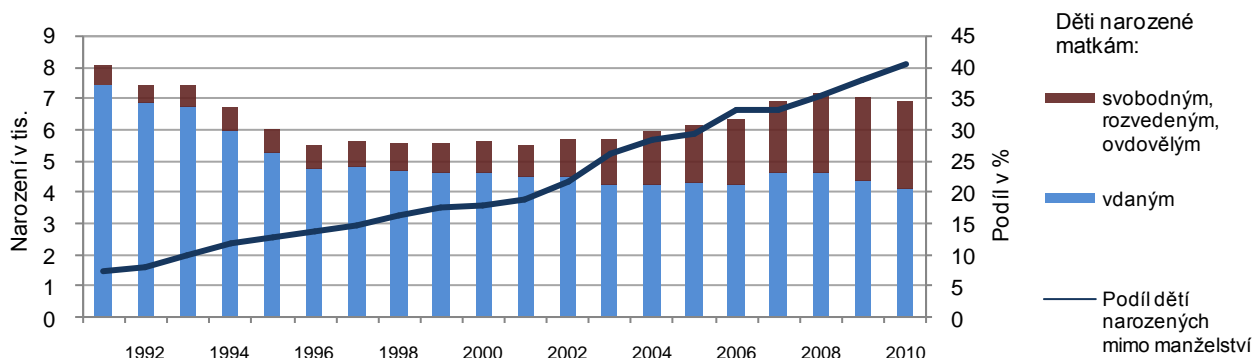
Porodnost sice mírně klesá, ale zajišťuje kladný přirozený přírůstek.

V roce 2010 se v kraji živě narodilo 6 933 dětí, to představuje porodnost 10,9 ‰. Od roku 2008, kdy porodnost dosáhla svého vrcholu za posledních 15 let, teď již po dva roky mírně klesá. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je porodnost v kraji nižší (nejvyšší má Praha a Středočeský kraj). Téměř 46 % narozených bylo prvním dítětem matky, 39 % je druhým dítětem a 15 % třetím a dalším dítětem. Tato struktura narozených se v kraji v posledních letech téměř nemění.

Mateřství je odkládáno do pozdějšího věku.

Pokračuje trend odkládání mateřství do pozdějšího věku. Průměrný věk matky při narození dítěte byl v roce 2010 necelých 30 let. Matkám při narození prvního dítěte bylo v průměru 27,8 roku, přitom ještě v roce 1998 byly prvorodičky o 4 roky mladší. Ve srovnání s ČR (28,1 let) jsou prvorodičky v kraji mladší; nejvyšší věk mají ženy při narození prvního dítěte v Praze (30,2 roku) a nejnižší v Ústeckém kraji (26,7 roku).

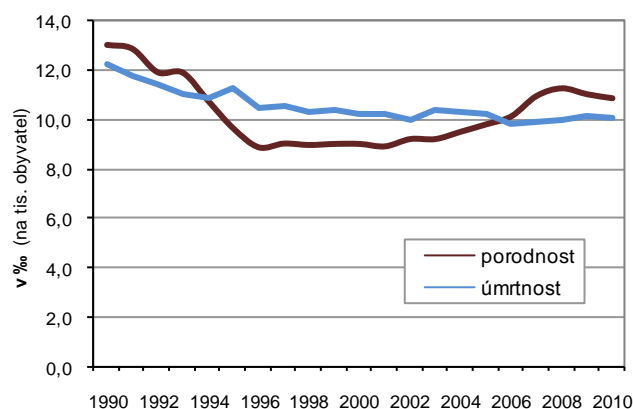
Graf 3 Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství

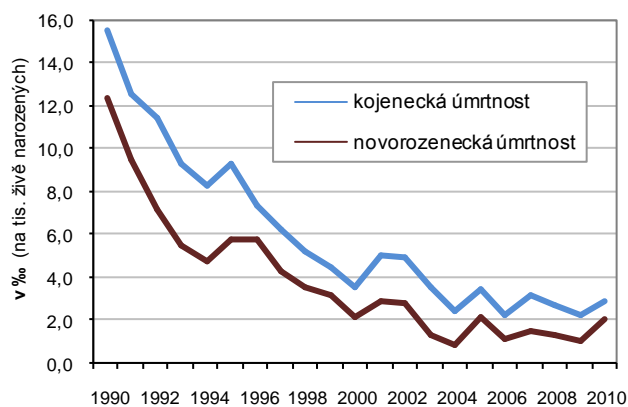
Podíl dětí narozených mimo manželství překročil 40 %.

V roce 2010 pokračoval dlouhodobý růst počtu (a podílu) dětí narozených mimo manželství¹. V roce 2010 jejich podíl činil 40,4 % a byl zhruba shodný s průměrem ČR (40,3 %). Nejméně dětí narozených mimo manželství měl Zlínský kraj (32 %) naopak nejvíce Karlovarský kraj (59 %).

Graf 4 Porodnost a úmrtnost v Jihočeském kraji

Graf 5 Kojenecká a novorozenecká úmrtnost v Jihočeském kraji

¹ Z dostupných údajů ovšem nelze zjistit, kolik z dětí narozených mimo manželství se skutečně narodilo svobodným matkám žijícím v domácnosti bez partnera a kolik jich žije v úplných rodinách bez uzavření sňatku.

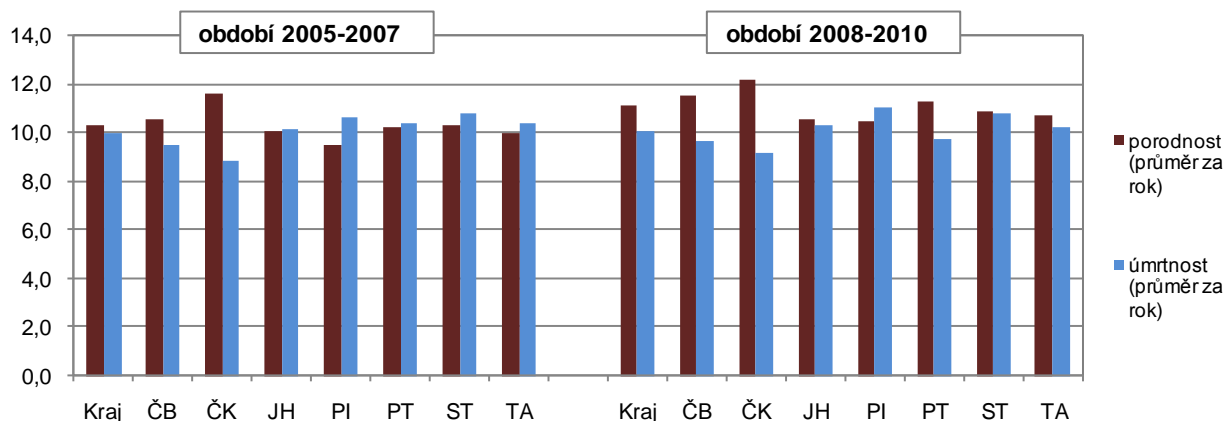
Úmrtnost meziročně klesla a dlouhodobě si udržuje nízkou úroveň.

V roce 2010 zemřelo v kraji 6 416 osob. Nejčastější příčinou smrti byly nemoci oběhové soustavy, které způsobily plnou polovinu úmrtí. V pořadí druhé novotvary způsobily v roce 2010 téměř 27 % úmrtí. Na počtu zemřelých se 77 % podílely osoby v poproduktivním věku (36 % osoby ve věku 80-90 let, 25 % osoby ve věku 70-80 let), 22 % osoby v produktivním věku a 0,5 % děti. Úmrtnost v roce 2010 v přepočtu na tisíc obyvatel 10,1 ‰ byla meziročně nižší a z hlediska dlouhodobého vývoje pátá nejnižší za posledních 50 let.

Nejnižší úmrtnost je v okrese Český Krumlov, nejvyšší v okrese Písek.

Mezi jihočeskými okresy má dlouhodobě nejvyšší porodnost a nejnižší úmrtnost okres Český Krumlov, se kterým v posledních letech soupeří v porodnosti okres České Budějovice. Naopak nejméně příznivou porodnost a úmrtnost má po roce 2005 okres Písek, kde je vlivem věkové skladby, na rozdíl od ostatních jihočeských okresů saldo přirozené změny záporné i po roce 2005.

Graf 6 Porodnost a úmrtnost v Jihočeském kraji a jeho okresech

Novorozenecká i kojenecká úmrtnost v kraji meziročně vzrostla.

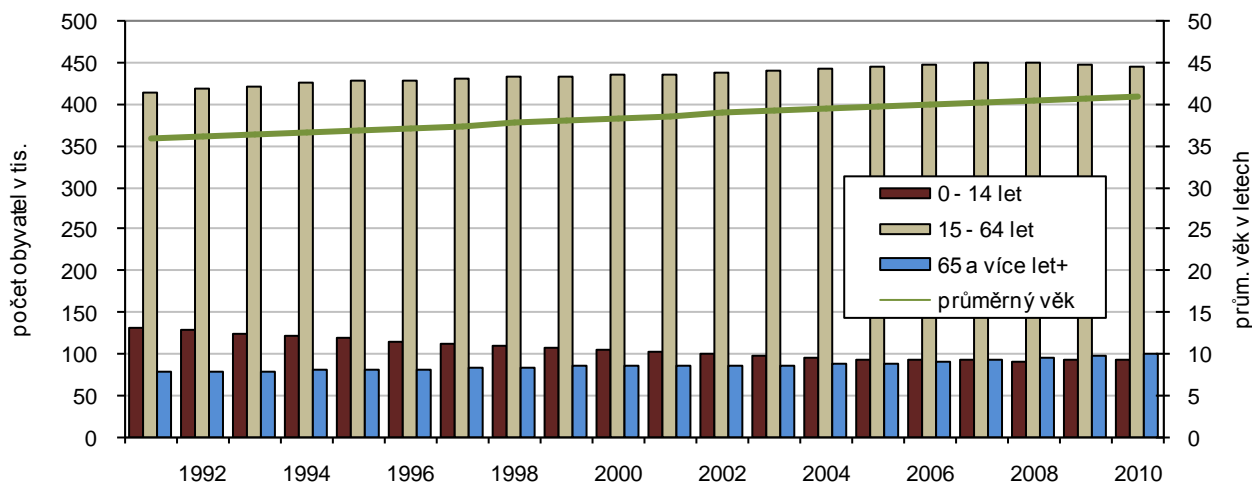
Kojenecká a novorozenecká úmrtnost, které mají dlouhodobě klesající trend, v kraji meziročně mírně vzrostly. V roce 2010 zemřelo 20 dětí do 1 roku, z toho bylo 14 novorozenců, což představuje kojeneckou úmrtnost 2,9 ‰ a novorozeneckou úmrtnost 2,0 ‰. Obě míry na rozdíl od předchozích sedmi let, kdy byly ve srovnání s ČR podprůměrné, převyšují v roce 2010 republikový průměr. Z výsledků jednoho roku však nelze vzhledem k uvedeným nízkým hodnotám usuzovat na obecný trend.

Pokračuje proces stárnutí jihočeské populace...

Stejně jako pro Českou republiku a její kraje (s výjimkou Prahy²) platí i pro náš kraj, že jeho populace stárne. Koncem roku 2010 průměrný věk obyvatel kraje činil 40,9 roku; průměrný věk žen činil 42,2 let, mužů 39,6 let. Průměrný věk obyvatel kraje je o málo vyšší než průměrný věk v celé ČR (ČR 40,8); Jihočešky jsou proti průměru ČR poněkud mladší (ČR 42,3), zatímco Jihočeši jsou starší (ČR 39,3). Za uplynulá dvě desetiletí se průměrný věk v kraji zvýšil téměř o 5 let. Stárnutí populace se odráží i v indexu stáří; ten vyjadřuje kolik osob ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí do 15 let. V roce 2007 index stáří překročil hodnotu 100 a stále se zvyšuje. Koncem roku 2010 již na 100 dětí připadalo 107 osob ve věku 65 a více let (v celé ČR 108 osob). Pro muže dosahuje index stáří nižších hodnot - na 100 chlapců připadá necelých 86 mužů starších 65 let; v případě žen je situace opačná - na 100 děvčat připadá 129 žen nad 65 let.

² V Praze, která má nejstarší populaci z krajů, se poslední čtyři roky průměrný věk zvolna snižuje především vlivem migračních přírůstků mladšího obyvatelstva a to zejména z ciziny.

Graf 7 Věkové složení a průměrný věk obyvatel Jihočeského kraje

Z okresů je nejmladší Český Krumlov a nejstarší Tábor a Písek.

Okres Český Krumlov má v kraji nejnižší průměrný věk a v obyvatelstvu větší zastoupení dětí. V roce 2010 tam na 100 dětí připadalo 80 osob starších 65 let. Naproti tomu v nejstarších jihočeských okresech Tábor a Písek připadalo na 100 dětí 120 seniorů. Vlivem nepříznivé věkové skladby bylo v okrese Písek saldo přirozené změny obyvatel od roku 2005 každým rokem záporné.

Naděje dožití při narození se za 20 let zvýšila u mužů o 6 let, u žen o 4 roky.

Naděje dožití se zvyšuje. Pro muže narozené v roce 2010 představuje téměř 75 let (před 20 lety byla o 6 let nižší), pro ženy narozené v roce 2010 je 80,4 let (před 20 lety byla o 4 roky nižší). Tyto hodnoty odpovídají zhruba průměru ČR, z krajů mají nejvyšší naději dožití v Praze a nejnižší v Ústeckém kraji.

Sňatečnost stagnuje...

V roce 2010 bylo uzavřeno necelých 2 900 sňatků, to je o 20 více než v roce 2009. Sňatečnost 4,5 ‰ je za rokem 2009 historicky druhá nejnižší. Dlouhodobě má sňatečnost klesající trend s občasnými výkyvy, např. v roce 2007 vzrostl krátkodobě počet sňatků díky tzv. příznivé „konstelaci šťastných čísel“ - v sobotu 7. 7. 2007 bylo v kraji uzavřeno 8 % sňatků. V roce 2008 se počet sňatků vrátil na obvyklou úroveň – ke 3 tisícům a v posledních dvou letech klesl pod hranici 3 tisíc.

... rozvodovost mírně vzrostla.

Rozvodovost v roce 2010 mírně vzrostla na 2,9 rozvodů na tisíc obyvatel. Dlouhodobě, již od roku 1984, se pohybuje od 2,5 do 3,2 ‰ (tj. 1 500 až 2 tis. rozvodů za rok). V roce 2010 bylo rozvedeno celkem 1 863 manželství, z toho 44 % tvořily rozvody manželství delších než 15 let. Podle počtu dětí šlo nejčastěji o manželství bez nezletilých dětí (38 %), z jedné třetiny o manželství s jedním nezletilým a z jedné čtvrtiny o manželství se dvěma nezletilými dětmi.

Na rozdíl od předchozích let byla sňatečnost v kraji nepatrně vyšší než průměr ČR (4,4 ‰), rozvodovost byla shodná s průměrem.

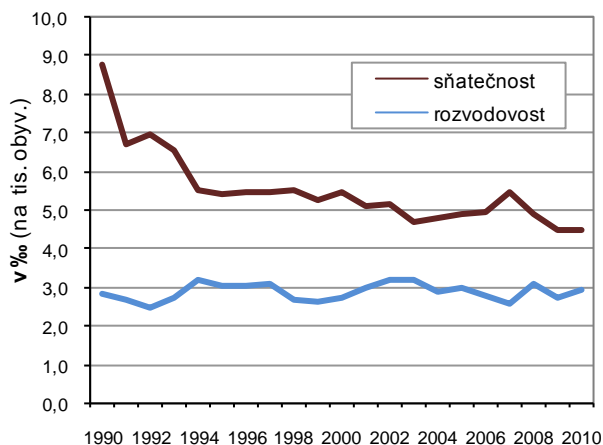
Míra potratovosti stagnovala,

Míra potratovosti vyjádřená počtem potratů na tisíc obyvatel v posledních šesti letech v kraji stagnovala na nejnižších hodnotách od roku 1961 (3,6-3,7 ‰). Z dlouhodobého hlediska se výrazně snížila, když koncem 80. let minulého století převyšovala 12 ‰. Dříve také obvykle převyšovala průměr za ČR, ale od roku 2003 byla již každoročně ve srovnání s tímto průměrem nižší.

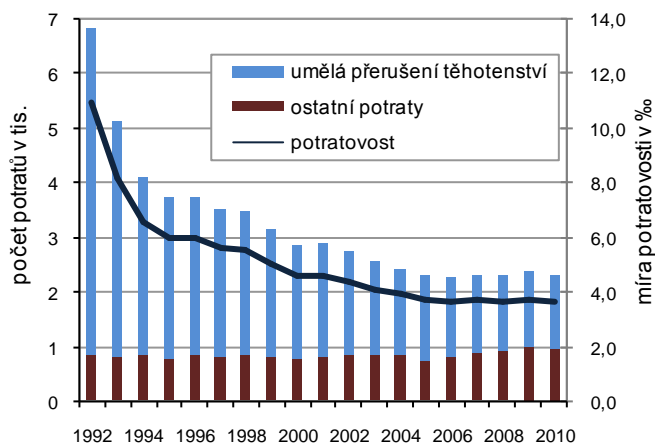
Snížení míry potratovosti bylo ovlivněno poklesem počtu umělých přerušování těhotenství. Počet ostatních potratů dlouhodobě pozvolna spíše roste vlivem

vyššího počtu rizikových těhotenství a v souvislosti s posunem těhotenství do vyššího věku.

**Graf 8 Sňatečnost a rozvodovost
v Jihočeském kraji**

**Graf 9 Počet potratů a potratovost
v Jihočeském kraji**

**...index potratovosti
byl druhý nejnižší od
roku 1990.**

Stejně jako v ČR připadalo v kraji v roce 2010 na tisíc narozených 334 potratů. V dlouhodobé časové řadě jde o druhý nejnižší index potratovosti od roku 1990. Potratem v současné době končí zhruba každé čtvrté těhotenství, zatímco počátkem 90. let to bylo téměř každé druhé těhotenství.